Puolustusministeriö
Försvarsministeriet
Ministry of Defence

HE Puolustusvoimien henkilötietolaiksi ym. Vastine lausuntopalautteeseen

Hallitussihteeri Perttu Wasenius
Lainvalmistelu- ja oikeusyksikkö

Lausunnoissa esiin nousseita asioita

- Puolustusvoimien sotilastiedustelutoiminta ennen sotilastiedustelulakia
- Sotilastiedustelurekisterin ja turvallisuustietorekisterin tietosisällön sääntely
- Henkilötietojen merkityksellisyyden arviointi
- Yksittäiseen tehtävään liittymättömän tiedon käsittely
- Sotilastiedustelun henkilötietojen käsittelyn laillisuusvalvonta
- Henkilötietojen luovuttamista ja tiedonsaantia koskeva sääntely
- Kansainvälinen tiedonvaihto
- DNA-tietojen käsittely
- Useita teknisluonteisia muutosehdotuksia

Sotilastiedustelutoiminta nyt

- Sotilastiedustelutehtävä perustuu PV-lain 2 §:ään.
  - Pykälän perusteluiden mukaan ”puolustusjärjestelmä muodostaa ja ylläpitää päätöksenteon edellyttämää sotilasstrategista tilannekuvaa ja ennaltaehkäisee tai torjuu sotilaalliset uhat. Sotilasstrategisen tilannekuvan muodostamiseksi ja ylläpitämiseksi tiedustelu- ja valvontajärjestelmä seuraa Suomen turvallisuusympäristön kehitystä, määrittää ympäristön muutokset ja tuottaa tietoa vallitsevasta tilanteesta. Järjestelmä antaa ennakkovaroituksen sotilaallisten uhkien kehittymisestä, jotta voidaan käynnistää tarvittavat vastatoimenpiteet.” (HE 264/2006).
- Tiedustelutoiminnan yhteydessä tarpeen käsitellä myös henkilötietoja.
- Ehdotettu sääntely täsmentää merkittävästi lainsäädäntöä nykytilaan verrattuna.

Sotilastiedustelurekisterin ja turvallisuustietorekisterin tietosisällön sääntely

- TSV on pitänyt sotilastiedustelurekisterin tietosisällön sääntelyä väljänä ja tulkinnanvaraisena
  - Säädettäisiin samalla tavalla kuin muidenkin PV:n henkilörekisterien tietosisällöstä.
  - Tyhjentävä luettelo tietoluokista, joihin kuuluvia henkilötietoja saisi käsitellä.
- EOA kiinnittänyt huomiota ”tiedustelumenetelmillä” hankitun tiedon käsittelyyn turvallisuustietorekisterissä.
  - Huomio on aiheellinen ja PLM ehdottaa siksi, että termi poistetaan turvallisuustietorekisterin tietosisältöä koskevasta 15 §:n 1 momentin 13 ja 14 kohdasta.

Merkityksellisyysarviointi

- TSV on vastustanut lausunnossaan mahdollisuutta käsitellä henkilötietoja kuuden kuukauden ajan niiden merkityksellisyyden selvittämiseksi.
  - Toiminnassa kertyy väistämättä tietoa, jonka merkityksellisyyttä ei ole mahdollista määrittää heti. Merkityksellisyyden arviointia on siis jossain määrin tehtävä riippumatta siitä, säädetäänkö asiasta nimenomaisesti laissa vai ei.
  - Nimenomaiset säännökset määrittäisivät toiminnalle säännöt ja määräajat.

Yksittäiseen tehtävään liittymättömän tiedon käsittely

- TSV ja EOA ovat lausunnoissaan pitäneet yksittäiseen tehtävään liittymättömän tiedon käsittelyä koskevaa säännöstä (25 §) tulkinnanvaraisena.
  - Puolustusvoimien rikosten ennalta estämis- ja paljastamistehtävien osalta säännös olisi täysin voimassa olevaa lakia vastaava.
  - Sotilastiedustelun osalta säännös olisi uusi.
  - Säännös ei luo sellaisia käsittelyoikeuksia, joita ei seuraisi jo muista pykälistä. Kyse siis lähinnä informatiivisesta pykälästä.
  - Lausuntopalautteen perusteella säännös saattaa toisaalta myös aiheuttaa sekaannusta.
  - PLM:n näkemyksen mukaan pykälä ei ole välttämätön ja se voidaan esityksestä poistaa kokonaan.

Sotilastiedustelun laillisuusvalvonta

- TSV ja Effi ry ovat kiinnittäneet huomiota sotilastiedustelun laillisuusvalvontaan.
- Valvonnasta ei ole tarkoitus säätää PV:n henkilötietolaissa
  - TSV:n toimivalta seuraisi uusista tietosuojan yleislaeista ja kattaisi kaiken PV:ssä suoritettavan henkilötietojen käsittelyn.
  - Tiedusteluvaltuutetun toimivalta seuraisi tiedustelutoiminnan valvonnasta annetusta laista.
- Laillisuusvalvojien toimivaltuuksissa olisi tiettyjä päällekkäisyyksiä, mikä on täysin normaalia.
  - Tiedustelun valvontaa koskevassa hallituksen esityksessä nimenomaisesti korostetaan, ettei sillä puututa TSV:n toimivaltaan.

Henkilötietojen luovuttamista koskevan sääntelyn rakenne

- Luovutussäännösten keskinäinen suhde noussut esiin monessa lausunnossa.
  - PV:n henkilötietolain 29 § olisi perussäännös rekisteritiedon luovuttamisesta muille viranomaisille. Pykälässä määriteltäisiin vastaanottajat ja tietojen sallitut käyttötarkoitukset. Kriteerinä tarpeellisuus.
  - PV:n henkilötietolain 30 § täydentäisi 29 §:ää. Sen mukaan saisi luovuttaa tietoja myös muille kuin 29 §:ssä mainituille, mutta korkeammalla välttämättömyyden kriteerillä.
  - 31 ja 32 § sisältäisivät säännökset tietojen luovuttamisesta ulkomaille.
- Edellä kuvatut säännökset olisivat yleissääntelyä, josta on mahdollista poiketa. Muualla laissa säädetyt erityiset luovutusrajoitukset ohittaisivat aina yleissääntelyn.
  - Esim. sotilastiedustelulain palomuurisäännökset.
  - Pykälät vastaisivat vakiintunutta sääntelytapaa.

Tiedonsaantisäännökset

- PV:n henkilötietolain 34–37 §:ssä lueteltaisiin ne viranomaiset/rekisterit, joilta PV saisi henkilötietoja.
  - Tiedonsaantisäännökset eivät velvoita ketään luovuttamaan PV:lle tietoa, eli päätösvalta on aina viime kädessä tietoja luovuttavalla viranomaisella.
  - Näistäkin säännöksistä voidaan erityisillä luovutusrajoituksilla poiketa.
  - Vastaisi vakiintunutta sääntelytapaa.
- Lisäksi PV-lakiin ehdotetaan näitä täydentämään yleissäännöstä PV:n tiedonsaantioikeudesta.
  - OM on lausunnossaan esittänyt, että tiedonsaanti sidotaan tietojen välttämättömyyteen. PLM:n näkemyksen mukaan näin voidaan tehdä.

Kansainvälinen tiedonvaihto

- Effi ry on lausunnossaan esittänyt 32 §:ään lisättäväksi nimenomaista kieltoa luovuttaa tietoja, jos henkilö voisi sen johdosta joutua kidutuksen tai muun epäinhimillisen kohtelun kohteeksi.
  - PLM:n näkemyksen mukaan tämä seuraa jo velvollisuudesta noudattaa KV-sopimuksia sekä hallinnon yleislaeista, eikä erillistä kieltoa tarvita.
- Effi ry esittänyt vastaavaa kieltoa myös tiedonsaantiin.
  - PLM:n näkemyksen mukaan tämäkin tarpeeton.
  - Huomattava myös, että henkilötietolaissa säädettäisiin vain rekisteritietojen vaihtamisesta. Muu tiedonhankinta ei kuulu henkilötietolain soveltamisalaan.

DNA-tietojen käsittely

- HE:ssa esitetään, että DNA-tietojen käsittelyssä siirrytään suostumukseen perustuvasta käsittelystä lakisääteiseen käsittelyyn.
  - PV:n toimintaympäristöön suostumus soveltuu huonosti. Kaiken käsittelyn tulisi siksi perustua lakiin.
- Muutos ei johtaisi DNA-tietojen laajempaan keräämiseen, eikä PV:llä ole suunnitelmia muodostaa nykyistä laajempaa DNA-rekisteriä.
  - PV:llä ei ole tähän tarvetta eikä resursseja.

Muut muutosehdotukset

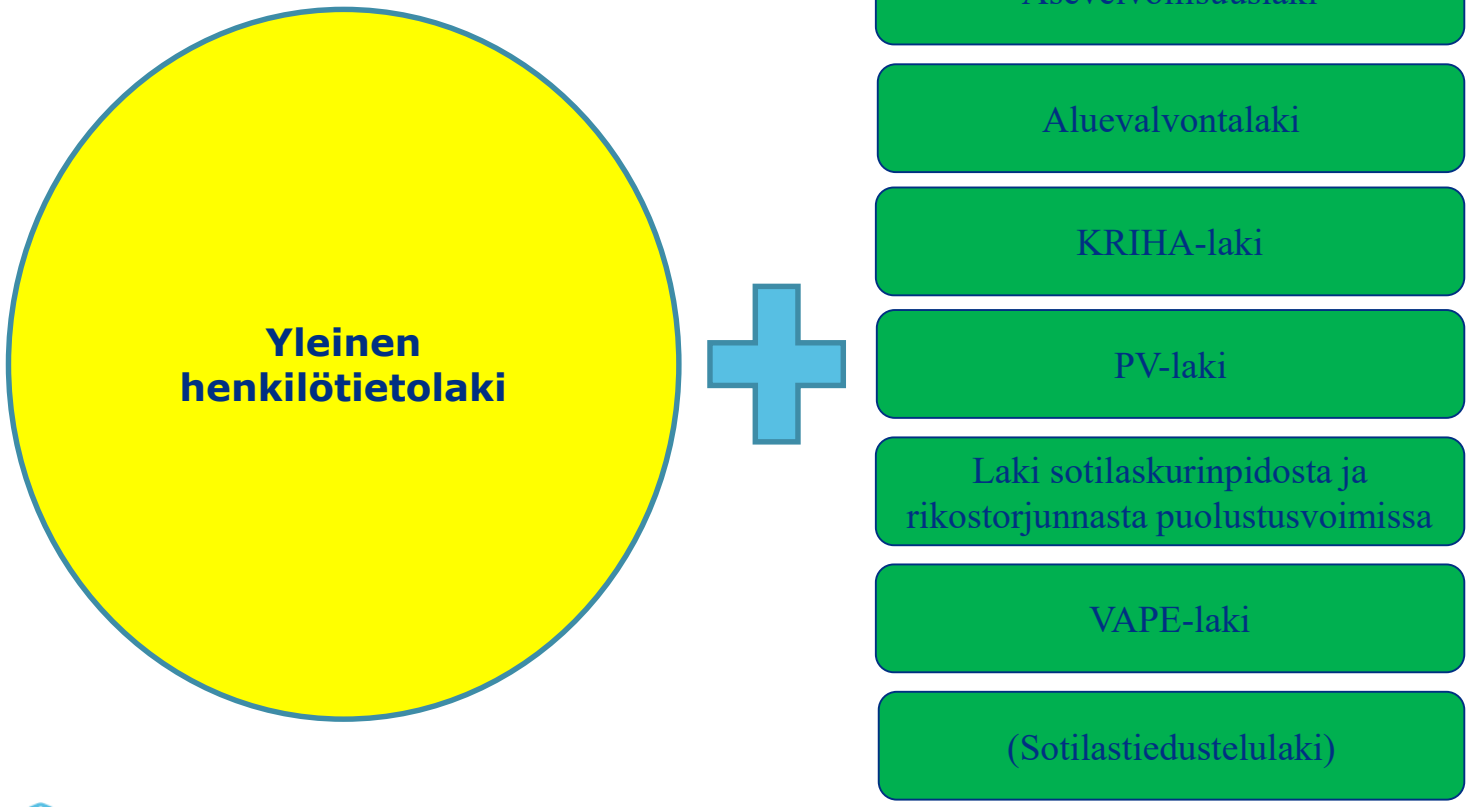
- Seuraavissa lausunnoissa esitetty pieniä muutosehdotuksia, jotka PLM näkökulmasta hyväksyttäviä:
  - Rajavartiolaitoksen esikunta
  - Maanpuolustuskoulutusyhdistys
  - Sosiaali- ja terveysministeriö
  - Valtiovaraisnministeriö
  - Tulli
- Lisäksi PLM löytänyt HE:sta muutaman teknisen virheen.

- Yksityiskohtaiset muutosesitykset näiltä osin PLM kirjallisessa lausuntovastineessa.

Lakien voimaantulosta

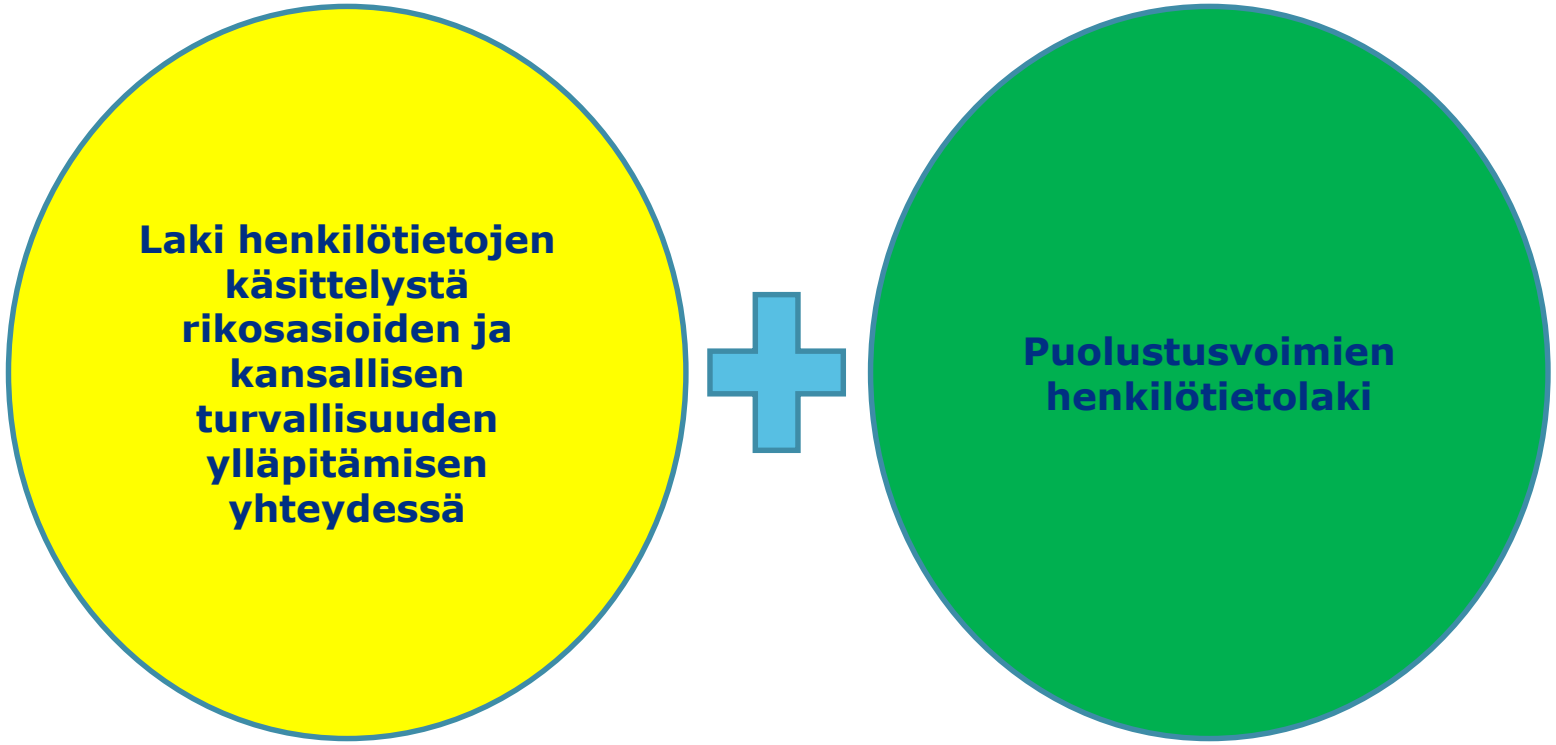
- PLM:n näkemyksen mukaan on tärkeää, että laki henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden yhteydessä (HE 19/2018) sekä PV:n henkilötietolaki tulevat voimaan samanaikaisesti.
  - Kokonaisuutta voidaan siirtää eteenpäin.
  - Jos voimaantulo siirtyy, PV soveltaisi nykyistä lainsäädäntöä suunniteltua pidempään.
  - Edellyttää sitä, ettei voimassa olevaa yleistä henkilötietolakia kumota kokonaisuudessaan vielä 25.5.
- PLM ei sen sijaan näe erityistä tarvetta yhteen sovittaa PV:n henkilötietolain voimaantuloa uusien poliisin, RVL:n ja Tullin henkilötietolakien kanssa.

Puolustusvoimissa sovellettava henkilötietolainsäädäntö / nykytila

Puolustusministeriö
Försvarsministeriet
Ministry of Defence

Puolustusvoimissa sovellettava henkilötietolainsäädäntö 5/2018 alkaen

Puolustusministeriö
Försvarsministeriet
Ministry of Defence